קח:

איידי דאתיא ליה יומררשא חביבא ליה

ומאי דרשא דתניא שארו זה האב מלמד

אשהאב קודם לאחין יכול יהא קודם לבן

בת"ל בקרוב יום קרוב קרוב קודם יומה

ראית לרבות את הבן ולהוציא את האח

מרבה אני את הבן שכן יקם תחת אביו ליעדה

יולשדה אחוזה אדרבה מרבה אני את האח

שכן "קם תחת אחיו ליבום כלום יש יבום

יאלא במקום שאין בן הא במקום שיש בן אין

יבום מעמא דאיכא האי פירכא הא

לאו הכי הוה אמינא אח עדיף תיפוק ליה

כה: קידושין יו, ג) [שייך לע״א], ד) ס״א ליתא,

ס) [נחוקומי סוף פרק י],ו) [נ"ל אף. רש"ל],

תורה אור השלם

וּ וְאֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לַאמר אִישׁ בִּי יָמוּת וּבֵן אֵין

לו והַעַברֶתם אֶת נְחֵלְתוּ לבתו: במדבר כז ח

ְלְבָּוּוּ: במובר כו זו 2 וְאָם אֵין אַחִים לְאָבִיוּ וּנְתַתֶּם אֶת נְחֲלֶתוּ לִשְׁאַרוֹ

הַפֶּרב אַלְּיוּ מִמְּשְׁפַּחְתּוּ וְיָרָשׁ אֹתָהּ וְהָיְתָה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְחִפָּת משׁפּט

הגהות הב"ח

נר מצוה ב א ב מיי׳ פ״ח מהל׳

נחלות הלכה ג סמג עשין נו טוש"ע ח"מ סיי רעו טעיף א: ג מייי פ"ד מהלי עבדים ג מייי פ"ד מהלי עבדים הלכה ז סמג עשין פו: הלכה ז סמג עשין פו: ד ד מייי פ״ד מהל' ערכין הלכה כ סמג עשין קלא: ה ה ו מיי' פ״א מהל' יצום הלכה א סמג עשין נד טור וש״ע אה״ע סיי קנו :6 סער

רבינו גרשום

הבן ועוד כדקאמר קרא הוה ליה למיסמך כדכת׳ איש כי ימות ובן אין לו ואיברתם אמות ובל האין לו אלמא דאב מיית מקמי הבן . וצריך למיעבר נחלתיה אי וצריך למיעבר נחלתיה אי לית ליה בן. ומשני תנא דמתני משום הכי נקט למיתני ברישא האב את הבנים דאיידי דאתיא ליה מדרשא חביבא ליה: ומאי דרשא דתניא שארו זה האכ דרשא דתניא שארו זה האב שמהפכין קראי דלא כתיבי כסדרן וכדבעי למימר לקמן והכי מהפכינן להו איש כי ימות ובן אין לו והעברתם את נחלתו לבתו ואם אין . לו בת ונתתם את נחלתו לו בת ונחתם את נחלתו לשארו ואם אין לו שאר ונתתם את נחלתו לאחיו ואם אין לו אחים ונתתם את נחלתו לאחי אביו ואם אין אחים לאביו ונתתם את נחלתו לקרוב אליו ולא את מולחו לקווב אליו ולא אמרינן הכא לשארו דהא דרשי' ליה שהוא קודם לאחיו של מת מלמד שהאב של מת קודם לאחין של מת ה"נ מהפכי' h) של מת וכדמהפכי׳ לעיל קראי: מת וכדמהפכי׳ לעיל קראי: יכול יהא. האב של מת קודם לבנו של מת דכי היכי דמהפכי׳ לקראי שהאב היכי דמהפכי לקראי שהאב קודם לאחין של מת הכי נמי מהפכי שהאב של מת קודם לבן של מת ליורשו ת"ל דלא דכתי הקרוב אליו הקרוב קרוב קודם והבן קרוב הוא ליוש את . אביו שמת יותר מאביו של אבין שמוניחון מאבין שק מת ומשום דאתא מדרשא שהאב קודם לאחיו של מת חביבא ליה למיתני האב יורש את הבנים אע״פ שפורענו' הוא ל) דמצטר' שפוז ענו הוא לי זמצטו דהיכא דמת הבן בחיי האב ואין לו לבן לא בן ולא בת אביו יורשו קודם לאחיו של מת: ג) והא מצינן למימר . כי היכי דמהפכת קרא לרבות את הבן ולהוציא את האח דהבן קרוב מן האב וכל הקרוב קרוב קודם אימא איפכא שאח קרוב למת אין האב של מת מקודם בירושה אבל לבן מקרום בירושה אבל לבן של מת מקדים דהואיל דלא כתיבי קראי כסידרן מצית [להקדים] האב של מת בין המת ובין הבן של מת ואימא איש כי ימות יוחחת את וחלחו לשארו ואם אין לו שאר ונתתם את ואם אין לו שאר ונתתם את נחלתו לבנו. ומשני בדין הוא דמרבה אני את הבן של מת קודם לאביו של מת שכן אית ביה כבן מה שאין בכולהו קרובים שבן קם תחת אביו ליעדה באמה העבריה וכדאמרי׳ במס׳ קדושין ואם לבנו יעדנה ולא לאחר דהוא קם . ממת אריו דרי הירי דאיהו יכדדרשינן התם והכי נמי . לשדה אחוזה כדאמר במס׳ ערכין הקדישה לשדהו וגאלה אינה יוצאה מידו ביובל גאלה בנו חוזר אביו

יבול יהא קודם לבן. פריצ"ם יהא קודם לבן ולא לאח כדמסיק בתר הכי דאדרבה מרבה אני את האח שכן קם תחת אחיו ליבום ולא פריך השתא שיקדום י אב לבן דהא פשיטא ליה להאי תנא שאין להקדימו אלא לאחד מהן או לאח או לבן ולאו לתרוייהו דהא אי לאו נכתב שארו לא היינו מקדימין

אפי׳ לאחד (ג) שהרי האב אינו הם תחת בנו לשום דבר ולכך השתח דכתב שארו די אם נקדימנו לאחד מהן ובזה נושא ונותן איזה מהן קרוב יותר אח או בן ונקדימנו למרוחק שבהן ואין נראה פירושו כלל דכיון דאין סברא להקדימו אלא לאחד מהן מה לריך לדרשא דהקרוב קרוב מסברא יש לי להקדימו לאח יותר מלבן כדמסיק כלום יש יבום אלא במקום שאין בן ונראה לפרש דהשתא קאמר יכול יקדום אף לבן דמדכתב שארו להקדים אקדמוניה לכל הכתוב בפרשה א תלמוד לומר הקרוב אליו דקרוב קודם ומה ראית דמוקמת הקרוב לבן ושארו

להקדים לאח אימכא: יבול יהא קודם לבן. ואם תאמר אם כן לא יירשו בן ובת ואח לעולם אם האב קודם לבן שהרי האב יורשו בקבר ואם יקדום אבי המת לבנו ולבתו ולאחיו יקדום אחריו אבי אביו דנחלה ממשמשת והולכת עד ראובן כדנפקא ליה לקמן (דף קטו:) ויש לומר דאיכא לאוקומי לקרא דיורשין בן ובת ואח בבן דגר ובבן בנו של גר כדי לקיים שיירשנו אחי אביו אי נמי היכא דאיכא בן ובת או אח לא נאמר דממשמשת והולכת כיון דדריש מקרא לקמן (דף קט:) שאין לך מעביר נחלה משבט לשבט אלא בת הואיל ובנה ובעלה יורשה דאם כן נמלא כל נחלות מעבירות משבט לשבט דממשמשת נחלה עד יעקב אבינו ומוריש לכל ישראל כיון שהאבות קודמין לבן ולבת ולאח רשב״א ואם תאמר אחי אביו דכתב רחמנא למה לי תיפוק לי מאין לו עיין עליו דדרשי' מינה לקמן (דף קטו.) דנחלה ממשמשת ובאה וחירץ ריב"ם דכתביה לאשמועינן דקראי שלא כסדרן כתיבי דאי לא כתב אחי אביו הוי אמינא דכסדרן כתיבי ואחי המת קודמין לאב ב אבל השתא דכתב אחי אביוג על כרחך לא נכתב שארו אלא להקדימו לאחין דלהקדימו לאחי האב לא איצטריך כדאמרינן לקמן ד וקשיא לר״י התינח למאן דאמר קראי לאו כסדרן כחיבי אלא למאן דאמר כסדרן כחיבי אמאי כתב אחי האב ועוד קשיא לרשב״א דאפילו למאן דאמר שלא כסדרן כתיבי לא אינטריך למכתב אחי האב דעל כרחך לא נכתב שארו אלא להקדימו לאחיו דבע"א למאי כתבי׳ רחמנא דאי לאשמועינן דהיכא דליכא בן ובת ואח שהוא יורש פשיטא אלא מאן לירת אטו בר קשא דמתא לירת כדאמרינן לקמן (דף קי:) וליכא למימר אי לאו דכתב אחי האב הוה אמינא דאינטריך שארו לאשמועינן שהאחין קודמין לאב דאי לא הוה כתב שארו הוה אמינא דאב קודם לאחיו דאי היינו (ד) אומרים דאב קודם לאחיו לא לכתוב רחמנא לא אב ולא אחי האב ועוד דכולה שמעתין אנו דוחקין למלוא פסוק מנא לן דאב קודם לאחיו משום דמסברא אית לן למימר דאחיו קדמי ואור"י דמאין לו לא הוה שמעינן נחלה ממשמשת למעלה אלא למטה כגון בן הבן ובת הבן ובן בת הבן אע"ג דעלה אמר לקמן דנחלה הולכת וממשמשת עד ראובן דהיינו למעלה אהאי קרא דאחי אביו סמיך וא"ת ואחין דכתב רחמנא למה לי כיון דנחלה ממשמשת עד ראובן ירש האב בקבר להנחיל לבניו הנותרים וי"ל דאי לא כתב אחין ה"א שהאב קודם לבת

דאית לן לאקדומי אב לחד מהנך דכתיבי בהדיא בקרא: שבן קם תחת אביו ליעדה ולשדה אחוזה. ה״ה דה״מ למנקט נמי ולעצד עצריה: בלום יש יבום אלא במקום שאין בן. אין לפרש דלא עדיף לענין יבום בן מאח אלא כלומר הן שוין לענין יבום וא"כ הכי נמי עדיף בן מאח משום דקם תחת אביו ליעדה ולשדה אחוזה דעל כרחך לקמן גבי בת לא אפשר לפרש כן דאמרינן כיון דלענין יבום כי הדדי נינהו לענין נחלה נמי כי הדדי נינהו כלומר ותהא עדיפא בת מאח שיקדום אב לאח ולא לבת ואי לא עדיפא מאח לענין יבום היכי עדיפא מיניה לענין נחלה אלא ודאי מהאי טעמא דכלום יש יבום אלא במקום שאין בת דהיא עדיפא מאח דבת מקימה שם ואח אינו מקים שם אלא לריך לייבם ד:

ומת אחד מהם ובן אין לו וגו' אבל הבן אינו מייבם את אמו: ומשני כלום יש יכום כו' הח יש בן אין יבום. אלמא אפילו לגבי יבום קם הבן תחת אביו טפי מאחי אביו שהרי פוטר אותה ממנו:

ועוד כדכתיב ואיש כי ימות וכן אין לו וגו'. הא יש לו כן בנו יורשו וכי היכי דפרשת נחלות פתחה בירושת הבן לאביו כך היה לו לתנא לפתוח: ם חדת דתחחולי כו'. מסקנת דקושית הית: דתחית ליה מדרשת. שהתב נוחל את בנו: דתניא ונתתם את נחלתו לשארו הקרוב אליו זה האב. של מת ואשמעינן קרא שהאב פעמים ועוד כדכתיב יאיש כי ימות ובן אין לו ותנא

לבתו: הקרוב קרוב. למת יותר הוא קודם בנחלה ליורשו והבן של

מת כגון חנוך בן ראובן קרוב הוא לראובן יותר מיעקב אביו שהרי

קם תחת אביו ליעדה ולשדה אחוזה כדלקמן אבל האב לא מלינו

שיהא קם תחת בנו לכלום ומשום דמילתא דפשיטא הוא לא חשש

הגמרא להקשות ומה ראית לרבות את הבן ולהוליא את האב כי היכי

דפריך לקמיה ומה ראית לרבות את הבן ולהוליא את האח דבשלמא

גבי אח אשכחן שום קורבה שקם תחת אחיו ליבום אבל באב לא מלינו

כלל: ומה ראים לרבות את הבן. של מת שיהא קודם לאבי המת וכל שכן שקודם לאחי המת היכא דליכא אב ולהוליא את האח ולומר שהאב

קודם לאח וכל שכן שהבן שקודם לאב קודם לאח אדרבה מרבה אני

את האח כדלקמיה: מרבה אני את הבן. חנוך בן ראובן שיקום תחת

אביו לנחלה טפי משמעון אחי ראובן שהרי קם חנוך תחת אביו

ראובן ליעוד שאם קנה ראובן אמה העבריה יכול ליעדה לו כשירלה

בכסף מקנתה שנתן לאביה זה ימים וכבר ניתנו להולאה ואין לריך

ליתן קדושין אחרים אלא כך יאמר הרי את מיועדת לי כדכתיב (שמות

כא) ואם רעה בעיני אדוניה אשר לא יעדה וגו' מכלל שיכול לייעדה

וגם לבנו יכול לייעדה כדכתיב [שם] ואם לבנו ייעדנה וגו' אבל לאדם אחר

אין יכול לייעדה אלא א"כ יקדשנה האיש קדושין גמורין ואפי' לאחיו

אין יכול לייעדה: ולשדה אחוזה. דדרשינן בערכין בפרק אין מקדישין [כה:]

ותניא נמי בתורת כהנים יואם לא יגאל את השדה [ויקרא מ] בעליו שהקדישו

ואם מכר את השדה הגזבר מכרה לאיש אחר לאיש אחר ולא לבנו של

מקדיש והיה השדה בצאתו ביובל קודש וגו' שיוצאה לכהנים ביובל אבל

אם לא פדאו איש אחר אלא בנו חוזרת לאביו ביובל אבל אם אחיו של

מקדיש פדאו יולאה לכהנים כדכתיב לאיש אחר דהיינו אחיו אבל בנו

לאו אחר הוא והתם נמי פרכינן מה ראית לרבות את הבן כו' כי כי

הכא שכן קם תחת אביו כו'. אבל לא מצי למימר שבן קודם את אחי

המת לנחלה כמו שסדור בפרשה ואם אין לו בן והעברתם את נחלתו

לבתו ואם אין לו בת ונתתם את נחלתו לאחיו דכיון דקראי לאו כסדרן

כתיבי כדמוכח קרא כדכתב הקרוב קרוב קודם ונימא דאח קודם בין

לאב בין לבן: **אדרבה מרבה אני אם האח כו'**. ומהפכינן קרא כי האי

גוונא איש כי ימות ונתתם את נחלתו לאחיו ואם אין לו אחים ונתתם

את נחלתו לבנו אי נמי ואם אין לו אחים ובן אין לו והעברתם

את נחלתו לבתו ואם אין לו בת ונתתם את נחלתו לשארו ואם אין לו שאר ונתתם נחלתו לאחי אביו ואם אין אחים לאביו הקרוב

אליו ממשפחתו וירש: ליבוס. כדכתיב (דברים כה) כי ישבו אחים יחדו

שיורש את בנו דשארו היינו אביו כדכתיב (ויקרא יח) שאר אביך הוא כדלקמן וכתיב נמי [שם כח] כי אם לשארו הקרוב אליו לאמו ולאביו וגו': מלמד שהחב. של מת קודם לחחיו של מת כגון שאם מת ראובן בלא בנים יעקב יורשו ולא שמעון אחיו יורשו. ולהמיה מפרש ואזיל היאך למידין אנו מכאן שקודם לאחין ולא לבנים ובנות של מת. ולקמן [קט.] פרכינן והא קראי לאו הכי כתיבי ומשני קראי שלא כסדרן כתיבי דמאי דכתיב הקרוב אליו דמשמע הקרוב קרוב קודם אתא לגלויי על י) (פי) סדר נחלות דשלא כסדרן כתיבי אלא הקרוב קרוב תקדים לירש וכן

(א) גמ' ת"ל הקרוג הקרוו ע"ב כתב הרשב"ם דהיינו ע"ל כתב הרשב"ם דהיינו ה"א הקרוב קדרים דומיא הסעולה ע"ש: (3) רשב"ב ד"ם ולשדה אמוזה וכיי לרכות את הכן כוי ופרקיגן כי הכל מרבה אני את הבן שכן קס תמה: (ג) תומ' ד"ה יכול תסדר אותן איש כי ימות ובן אין לו והעברתם את נחלתו לבתו ואם אין לו בת ונתתם את נחלתו לשארו הקרוב ואח"כ ונתתם וגו' לאחיו כלומר שאם אין לו שאר ונתתם את נחלתו לאחיו ואם אין לו אחים ונחחם את נחלתו לאחי אביו ואם אין אחין לאביו הקרוב אליו ממשפחתו וירש אותה: יכול. יהא יעקב קודם לחנוך בן ראובן דאפי׳ וכו׳ אפילו לאחד מהן שהרי וכו מפינו מנות בוון שאר וכו' הקרוב אליו הקרוב קרוב קודם ומה: (ד) ד"ה יכול וכו' דאי היינו אמרינן היכא דהניח ראובן זרע יירש יעקב ולעולם לא יירש בן ראובן אלא . מסברא דאנ קודם וכו' ועוד היכא דאין יעקב קיים ונסדר הפסוק כן איש כי ימות ונתתם את רבכולה שמעתין וכו' לא נחלתו לשארו ובן אין לו והעברתם את נחלתו לבתו וגו' כלומר אם אין לו שאר וגם בן אין לו שיירש במקום שאין שאר והעברתם את נחלתו

מוסף רש"י

שמעינן ממשמשת:

זביבא ליה. למנא ואמדמה ברישל (יבמות ב:). ליעדה. שמייעד אמה העבריה בכסף מקנחה ואין לריכה קידושין אחרים, דכתיב ואם קידושין אחרים, דכתיב ואם לבנו ייעדנה (קדושין יז: ובעי"ז ערכין בה:). ולשדה אחוזה. המקדים שדה אחוזה פודה בית כור זרע מחוזה פחים בית כת חת ותע מסף, ואם לא פדאה ומכרה גזבר לאחר אין יכול עוד לפדותה וכשולאה מיד הלוקח ביובל מתחלקת לכהנים, אבל אם לקחה בנו של מקדיש אינה ונאה הימנו ביובל להתחלה לכהנים, דהכי תניא בערכין (כה:) ואם לא יגאל את השדה בעלים, ואם מכר את השדה גובר, לאחר ולא לבן, או אינו אלא לאחר ולא לאח, או אינו אלא לאחר ולא לאח, בשהוא אומר לאיש הרי האח כשהום חותו כחש הלי החו אמור, הא מה אני מקיים לאחר, לאחר ולא לבן, ומה ראית לרצות את הבן ולהוציא את האח, מרבה אני את הבן שכן קס תחת אביו ליעדה ולעבד עברי (קדושין יז:).

מוסף תוספות

א. דכיון דעל כרחין קראי שלא כסדרן כתיבי, לקרובים הכתובים למעלה בפרשה, כגון אחי האב ואחי המת. נאמר מעתה שבא הכתוב להקדים האב לכולן ואפי׳ לבן. רנינו יונה. ב. [ו]משום דקרבי ליה טפי מאב שכן האח ליה טפי מאב כ., קאי תחת אחיו ליכום. רשנ״6. ג. על כרחך קראי דליכא ושהאב אינו יורש כל זמן . שיש לו אחי האב, שהאיך אפשר שיהו אחי האב אפטו שיוו אור וואב קודמין לאב [ו]. ר"ן, T. דכיון דמכח אב קא אתי, אי אפשר דקאי אב

וירתי אינהו. שס. ה. שעובד את הבן ולא את האח. לכינו יונה. 1. דאי מיעידה, בת לאו בת יעידה היא, ואי משדה אחווה מהאי טעמא נמי נפקא ליה לתנא כדאמרינן לקמן, כיעני"6. 1. נ"א: מה שפוטר את אמו מן היבום הוא קורבה טפי מקורבת האח

דהכא

תהאירו לשפטר בין קרומותי אבייו רנונפו דמי גאלה אחר וכרי ואמריי בגמ' ת"ר אם לא יגאל את השדה הבעליי אם מכר גזבר את השדה לאיש אחר לאחר ולא לבן אתה אומר לאחר ולא לבן או אינו אלא לאחר ולא לאח אלמא דלא מצי מייעד לאמה העבריה אלא לבנו ז) אלא